A JOURNEY IN THE UNIVERSE OF *JURNALUL COPIILOR*

Carmen Ţâgşorean
PhD Student, "Babes-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Having a long tradition among the Romanian mass-media, the children's magazines had an important role in educating and shaping the readers' character, believes and behavior. The influence of the press was due to the high confidence with which those magazines were credited. Children's magazines have followed the general trend of the press, representing a reflection of the national policies. If until August 1944, the magazines dedicated to children had mostly an educational and entertaining role, after this date they were used as a manipulation and propaganda tool. From this point of view, an interesting period is that of the early years of communism, when we can notice the coexistence of the two roles – educational and political. The aim of our study is to describe the evolution of Jurnalul copiilor (The Children's Journal), to highlight its particularities, and to reveal the most important topics.

Keywords: Jurnalul copiilor, press, children, manipulation, education.

Consideraţii preliminare

Universul copilăriei, guvernat de naivitatea şi frumuseţea vieţii alături de părinţi şi bunici protectori, ocupă un loc deosebit în memoria adulţilor. Amintirile legate de anii copilăriei, de bucuria descoperirii vieţii, care, uneori, se păstrează în cămara memoriei în forme vii, alteori estompate, ne ghidează deciziile pe care le luăm în calitate de părinţi. Cu toate acestea, maturitatea, care pentru majoritatea echivalează cu pierderea inocenţei, constituie o barieră care ne împiedică să intrăm în castelul fermecat al lumii copilăriei, în acel univers complicat, unde oamenii reali şi eroii legendari trăiesc alături în locuri familiare şi de basm, fiind actorii unor evenimente banale sau neobişnuite. Dificultatea de a scrie pentru copii îşi are originile în imposibilitatea de a accesa universul acestora. Copilăria, acea etapă din viaţă când graniţa invizibilă dintre viaţa reală şi vis este traversată prin intermediul jocului, este marcată de emoţii puternice, „trăiri adevărate: este lumea lor de temerari în pantaloni scurţi pe care, ca să-i poţi înţelege, trebuie să te joci cu ei. Este «jocul» serios pe care fiecare scriitor îl practică pe foaia albă de hârtie, făcându-l să strălucească într-o poezie, o povestire sau un roman..."[1] Jocul reprezintă nu doar un mijloc de petrecere a timpului liber, ci un proces de cunoaştere. Înclinaţia naturală a copiilor pentru joc trebuie exploatată în procesul educativ, ea fiind perfect adaptată dezvoltării psihologice[2]. Perioada în care cei mici acumulează cantităţi mari de informaţii este în clasele primare, sursele acoperind o arie largă, de la cunoştinţe transmise de părinţi, şcoală, cărţi, până la internet şi diverse mijloace de comunicare în masă, precum presa scrisă[3]. Rolul presei pentru copii este cu atât mai important cu cât opiniile şi cunoştinţele sunt rezultatul unui proces de acumulare care îşi are originile în copilărie şi ale căror rezultate se concretizează mult mai târziu, la maturitate, trecerea timpului şi modificarea anumitor condiţii din viaţa individului

[1]Iuliu Raţiu, *O istorie a literaturi pentru copii şi adolescenţi*, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2003, p. 5.
[2]Mihaela Enache, *Manipularea prin joc*, Editura Ştef, Turnu-Severin, 2005, p. 39.
[3]M. J. Berson, D. T. Outzts şi L. S. Walsh, *Connecting literature with K-8 National Geography standards*, *The Social Studies*, 1999, p. 85-92.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

putând determina schimbarea acestora[4]. Uneori, formarea opiniilor are la bază un proces de manipulare, care urmăreşte reducerea „libertăţii auditoriului de a discuta sau de a rezista la ceea ce i se propune", sădirea acestora producându-se fără acordul persoanei manipulate[5]. Procesul de formare intelectuală şi psihologică a copiilor este rezultatul interacţiunii dintre educaţia primită în cadrul şcolii şi cea din familie, cele două instituţii bazându-se pe informaţiile, ideile şi opiniile promovate în literatura pentru copii. Privită din această perspectivă, şi nu strict în calitate de mijloc de divertisment, literatura pentru copii devine importantă, iar autorii care se adresează acestei categorii de vârstă au obligaţia morală de a aborda subiecte diverse şi adecvate cititorilor, prezentate într-un limbaj accesibil care să contribuie la dezvoltarea tinerelor generaţii[6].

Se poate face o paralelă între presa pentru copii şi publicitate, acestea având anumite elemente comune. Presa pentru copii, asemeni publicităţii, este un spaţiu controlat de adulţi, care introduce în universul copiilor doar acele informaţii pe care redactorii le consideră importante. Există mai multe tipuri de publicitate, care, în accepţiunea cercetătorilor Christian Baylon şi Xavier Mignot pot fi grupate în următoarele categorii: referenţială (transmite informaţii), metalingvistică (necesită cunoştinţe de specialitate), poetică (apelează la diferite formule de stil), emotivă (implică subiectivitate, se sprijină pe anumite trăsături de caracter), impresivă (urmăreşte să obţină adeziunea), fatică (deschiderea unei punţi de comunicare cu publicul ţintă)[7]. Poveştile, informaţiile, jocurile, toate materialele din gazetele pentru copii îndeplinesc funcţiile enunţate mai sus. Publicitatea, la fel ca şi presa, are mai multe nivele de influenţare, care pornesc de la o simplă informare, înaintează spre zona de influenţare a opiniilor, prezentând un spectacol al vieţii, care, de cele mai multe ori, îşi atinge scopul prin manipulare. Ultimul nivel este cel al modelării conştiinţelor, de crearea a unor opinii consonante cu ale manipulatorului[8].

Terenul unde se întâlneşte realitatea cu lumea plină de culoare a fanteziei, eroii de poveste cu cei reali, jocurile şi benzile desenate este cel al presei pentru copii[9]. Presa pentru copii prezintă câteva particularităţi care contribuie la fidelizarea cititorilor: prezenţa imaginarului şi a spectacularului, care se îmbină armonios cu viaţa cotidiană, conţinutul specific, uşurinţa lecturii, care este adaptată vârstei lectorilor, „tinereţea fără bătrâneţe a temelor" abordate. Datorită acestor caracteristici, materialele publicate în paginile revistelor pentru copii nu îşi pierd actualitatea atât de repede precum cele din presa cotidiană[10]. Numărul limitat de surse de informare, divertisment, lectură pentru copii, caracteristică anilor comunismului, vine să susţină afirmaţia anterioară.

Adulţi fiind, oamenii păstrează ascunsă în suflet copilăria, care „constituie izvorul permanent din care decurg toate meandrele vieţii noastre." G. Călinescu considera că, pentru a fi considerate „opere de artă, scrierile pentru copii şi tineri trebuie să intereseze şi pe oamenii maturi şi instruiţi."[11]A fost şi unul dintre obiectivele urmărite de *Jurnalul copiilor*, care va fi evidenţiat pe parcursul studiului nostru.

Studiul nostru urmăreşte să prezinte evoluţia gazetei *Jurnalul copiilor*, punctând temele abordate, dar şi rolurile pe care aceasta şi le-a asumat. Cercetare noastră a avut în vedere câteva

[4]Gustave le Bon, *Psihologia mulţimilor*, traducător Mariana Tabacu, Editura Antet XX Press, Bucureşti, 2012, p. 40.
[5]Philippe Breton, *Manipularea cuvântului*, traducere de Livia Iacob, cuvânt înainte de Camelia Grădinaru, Institutul European, Iaşi, 2006, p. 23-25.
[6]Iuliu Raţiu, *op. cit.*, p. 5.
[7]Christian Baylon şi Xavier Mignot, *Comunicarea*, traducere de I. Ocneanu şi A. Zăstroiu, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2000, p. 311.
[8]Philippe Breton, *op. cit.*, p. 46-47.
[9]Andrei Păunescu, *Jurnalism tematic. Jurnalistul, jurnalismul, publicaţia de presă, tipuri de presă*, ediţia a II-a, Editura Fundaţiei România de mâine, Bucureşti, 2006, p. 119.
[10]Marian Petcu, *Tipologia presei româneşti*, prefaţă de Ioan Drăgan, Institutul European, Iaşi, 2000, p. 233-234.
[11]G. Călinescu, *Cronicile optimismului*, cu un cuvânt înainte al autorului, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1964, p. 274.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

direcţii. În primul rând s-a urmărit identificarea temelor abordare, demers care ne-a facilitat înţelegerea rolurilor pe care revista le-a îndeplinit. Un al doilea pas a fost acela de analiză a conţinutului articolelor.

Redactorul *Jurnalului copiilor* a fost talentatul jurnalist Marius Mircu, cel care, timp de trei ani, între 1947-1949, s-a dedicat cu multă dăruire realizării revistei. De sub condeiul jurnalistului au văzut lumina tiparului sute de articole, acesta folosindu-şi întreaga experienţă şi creativitate pentru a aduce un aer de modernitate în presa pentru copii. Colaborarea cu Jurnalul copiilor s-a întipărit în sufletul şi memoria lui Marius Mircu, care a rememorat întotdeauna cu multă tandreţe şi bucurie, cu entuziasm şi căldură în interviurile pe care le-a acordat sau în volumele biografice. Avem astfel ocazia de a descoperi detalii inedite, cu privire la modul în care luau naştere articolele şi despre colaboratorii sau cititorii revistei. Colaborarea cu diferite periodice pentru copii i-a oferit posibilitatea de a acumula o vastă experienţă nu doar în ceea ce priveşte universul celor mici, nevoile lor de dezvoltare intelectuală, ci şi de a observa şi de a nota dificultăţile sau punctele slabe ale gazetelor, problemele pe care le aveau de înfruntat. Pe durata cât s-a aflat la conducerea *Jurnalului copiilor*, Marius Mircu a urmărit să le ofere celor mici o revistă nouă, adaptată vremurilor moderne, dar, mai ales, pe înţelesul cititorilor săi: „Acum, copii, nu mai e nevoie să citiţi gazete mari, unde nu-nţelegeţi mai nimic. Veţi avea ziarul vostru, care vă va face cunoscut ceea ce e bine să ştiţi şi voi. Ne vom strădui în acest mic jurnal (care va creşte odată cu voi) să alegem ceea ce credem că o să vă placă şi o să vă folosească."[12] Trebuie subliniat că *Jurnalul copiilor* se adresa în egală măsură copiilor, cât şi părinţilor, adulţilor, în general, care la rândul lor „vor avea un folos, dacă vor citi" articolele[13]. Am considerat necesar să subliniem ultimul aspect deoarece gazeta se va implica în campania electorală din 1947, publicând o serie de articole cu teme politice, precum ziua muncii sau îndemnuri pentru părinţi de a participa la votul organizat cu ocazia alegerilor.

Jurnalul copiilor – şcoală informală de jurnalism

Inevitabil supusă noului regim politic, fiind, în parte, mijlocul de propagandă al ideologiei comuniste, revista nu a ignorat principalul ei obiectiv şi anume, acela de educare, de formare a unei noi generaţii care să înţeleagă importanţa educaţiei şi să înveţe să aprecieze cultura. Interesul demonstrat de cititori în ceea ce priveşte profesia de jurnalist, curiozitatea lor l-au determinat pe Marius Mircu să înfiinţeze prima şcoală informală de jurnalism pentru copii: „Vreau să arăt că *Jurnalul copilor* n-a fost doar un organ de lectură şi un mijloc de a-i antrena pe copii în fel de fel de acţiuni obşteşti, de a-i familiariza cu vremurile noi; ci, prin necontenite îndrumări teoretice şi practice, i-a învăţat pe numeroşii corespondenţi să devină ziarişti"[14]. Era de fapt o formă incipientă de învăţământ la distanţă – copiii trimiteau materialele la redacţie, care le publica însoţite de observaţiile gazetarilor. Copiii erau învăţaţi despre importanţa selectării subiectului pe care îl abordează, deoarece succesul articolului depindea de interesul cititorilor, motiv pentru care erau sfătuiţi ca, înainte de a trimite materialele, să le citească în cercul lor de prieteni şi colegi[15]. Lumea adulţilor îşi deschisese porţile pentru copii, le oferise accesul la un univers necunoscut până atunci. Cititorii din toate colţurile ţării erau încurajaţi să trimită corespondenţe. Rubrica

[12]Marius Mircu, *Trimis special. Din amintirile unui jurnalist*, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1974, p. 239; *Un jurnal pentru copii?*, în *Jurnalul copiilor cu ştiri din toată lumea*, anul I, nr. 1, 12 aprilie 1947, p. 1.
[13]*Un jurnal pentru copii?*, în *Jurnalul copiilor cu ştiri din toată lumea*, anul I, nr. 1, 12 aprilie 1947, p. 1.
[14]Marius Mircu, *M-am născut reporter,* vol. al II-lea, ediţia a II-a revăzută, completată, Editura Glob, Editura Papyrus, Bat Yam, 1998, p. 675.
[15]Rubrica „Poşta redacţiei", în *Jurnalul copiilor*, anul I, nr. 33, 22 noiembrie 1947, p. 2.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

„Poşta redacţiei" anunţa cu bucurie că, „*Jurnalul copiilor* caută corespondenţi în toate localităţile din ţară, iar în Bucureşti la toate şcolile primare şi licee (primele clase)"[16]. Amintindu-şi de copilărie şi de începuturile carierei sale de jurnalist, Marius Mircu îi provoacă pe copii să devină corespondenţi ai publicaţiei, având astfel oportunitatea de a învăţa „o meserie frumoasă, una dintre cele mai pasionante, aceea de jurnalist"[17]. Bucuria de a fi corespondent local şi de a primi „carneţelul albastru pe care era scris *Jurnalul copiilor* era enormă: „la vederea ei am simţit cea mai mare bucurie din viaţa mea", scria Nistor D. Teodorescu[18]. Legitimaţia nu doar le confera dreptul de a se lăuda cu activitatea lor, de a publica în revista favorită, ci şi de a intra gratuit la spectacolele pentru copii şi tineri astfel încât să poată transmite informaţii către redacţie[19]. Pentru a-i stimula pe cei mici să colaboreze la realizarea gazetei, să se simtă jurnalişti adevăraţi, celor mai destoinici li se conferea statutul de reporter. Încurajările permanente pe care revista le publica au declanşat o avalanşă de corespondenţe din toată ţară, astfel încât redacţia s-a văzut nevoită ca, începând cu numărul 35, să tempereze elanul tinerilor cititori: „Ne sufocăm de atâta material! După ce tot noi am stimulat corespondenţii cât am putut, acum încercăm – dar e foarte, foarte greu! – să le temperăm zelul."[20] Până şi cel mai destoinic corespondent, Nistor D. Teodorescu, din Târgu Măgurele, era rugat să trimită mai puţine materiale, unul sau două pe lună, care să abordeze subiecte interesante, în timp ce alţii erau sfătuiţi, din nou, să aleagă subiectele cu grijă: „Trimite ştiri odată pe lună, dar alege lucruri care să intereseze pe cititorii din toată ţara. Că a nins la Tulcea? Să ştii că iarna ninge nu numai la Tulcea ci şi în alte câteva oraşe. Pe cuvânt!"[21]

O altă inovaţie era cea legată de contactul direct al cititorilor cu membrii redacţiei. Pentru prima dată copiilor li se permitea accesul în sediul unei redacţii, şi nu una oarecare, ci chiar a revistei pe care o citeau cu atâta dragoste. Teoretic, exista un program de vizitare anunţat în paginile gazetei, „marţi şi vineri, între orele 17-19"[22], care era însă rareori respectat.

Contactul direct între colectivul redacţional şi cititori se realiza şi prin organizarea unor spectacole la care participau toate personajele favorite ale copiilor şi unde aveau ocazia să asiste la demonstraţii de dans şi piese de teatru sau să asculte glumele povestite de Nătăfleaţă. Era una dintre cele mai bune tehnici de recompensare şi fidelizare a cititorilor. Prima manifestare de acest fel a fost festivalul „Licurici", care s-a bucurat de participarea unui număr de 800 de copii. A fost un festival plin de culoare[23]. Acest tip de evenimente constituie o formă mascată de publicitate.

Începând cu numărul 5 (10 mai 1947) *Jurnalul copiilor* apare separat, ca supliment gratuit al revistei *Licurici*, într-un format de două pagini care găzduiau cele câteva rubrici permanente – „Editorialul", „Chestia zilei", „Reportajele noastre", „Ultima oră", „Radio" – la care se adaugă rubrici ocazionale – „Mica publicitate", „Cronica sportivă" sau „Sport", „Ştiri din lume", „Poşta redacţiei", „Întâmplări din toată ţara", „Jurnalul lui Nătăfleaţă". Formatul gazetei se va schimba începând cu numărul 52 (ediţia aniversară de un an), apărând în continuare în patru pagini. Informaţiile se diversifică, ziarul îmbogăţindu-se cu noi rubrici: „Ştiri din toată lumea", „Spectacole", „Calendarul nostru", „Recomandă-mi un film", „Dicţionar", „Ştiaţi că...", „Întâmplări din toată ţara" şi „Exerciţii de inteligenţă". O atenţie deosebită era acordată rubricii

[16]Rubrica „Poşta redacţiei", în *Jurnalul copiilor cu ştiri din toată lumea*, anul I, nr. 2, 19 aprilie 1947, p. 2.
[17]J. C., *Dacă aş fi ca voi...*, în *Jurnalul copiilor*, an I, 5 iulie 1947, nr. 13, p. 1.
[18]Nistor D. Teodorescu, *A sosit legitimaţia!*, în *Jurnalul copiilor*, anul I, nr. 37, 24 decembrie 1947, p. 3.
[19]Rubrica „Poşta redacţiei", în *Jurnalul copiilor*, anul I, nr. 41, 24 ianuarie 1948, p. 2.
[20]Marius Mircu, *op. cit.*, 1974, p. 250.
[21]Rubrica „Poşta redacţiei", în *Jurnalul copiilor*, anul I, nr. 35, 6 decembrie 1947, p. 2.
[22]*Ne-am mutat*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 62, 19 iunie 1948, p. 3.
[23]m.m., *Un reportaj de la festivalul „Licurici" ca să-l cunoască şi cei care n-au putut lua parte*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 54, 24 aprilie 1948, p. 1-2.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

„Poşta redacţie", care se rezumă mai mult la o legătură între redacţia ziarului şi corespondenţii locali. Aceştia sunt felicitaţi, consiliaţi cu privire la subiectele care puteau fi publicate sau modalitatea de redactare a articolelor. Redacţia îi sfătuia pe cei mici să îşi recitească textele pentru a corecta greşelile de ortografie sau de exprimare avertizându-i că „nu putem avea asemenea corespondenţi care nu iau în serios rolul lor". Pentru corespondenţele care nu erau publicate, Marius Mircu oferea întotdeauna explicaţii cu privire la motivul pentru care nu au fost incluse în paginile revistei: unele ajungeau prea târziu, iar ştirile nu mai constituiau un subiect de actualitate (corespondenţii din Bucureşti erau încurajaţi să vină la sediul ziarului pentru a aduce articolele personal) sau abordau aceleaşi subiecte (de cele mai multe ori relatau evenimentele sportive care aveau loc în oraşul lor)[24]. Rubrica „Ultima oră" se axa în special pe publicarea ştirilor externe, a unor informaţii inedite din lumea ştiinţifică sau a sportului. Dinamica invenţiilor vine să le demonstreze copiilor că ştiinţele reprezintă motorul progresului („cine ştie ce surprize ne mai aşteaptă!). De exemplu, se precizează că descoperirea în Africa de Sud a unui schelet vechi de un milion de ani a revoluţionat teoriile cu privire la apariţia şi evoluţia speciei umane[25]. Cea mai surprinzătoare rubrică, din punct de vedere al conţinutului, este „Mica publicitate". Ghidându-ne doar după titlu, am fi tentaţi să credem că ea găzduieşte anunţuri dedicate copiilor. În schimb este o rubrică de glume: „Se caută urgent spre cumpărare, maşină de rezolvat probleme aritmetice. A se adresa la ziar « XyZ »" sau „Elefant caută spre cumpărare batistă de mărimea 10 pe 8 metri. A se adresa la ziar sub «Batistuţă»"[26]. Textele tipărite prind viaţă prin contribuţia numeroaselor fotografii care le însoţesc, facilitând înţelegerea mesajului scris. Design-ul *Jurnalului copiilor* este similar cu cel al unui ziar pentru adulţi, diferit fiind doar formatul, care a fost adaptat vârstei cititorilor. Titlurile importante, asupra cărora redacţia dorea să atragă atenţia sunt scrise cu majuscule şi, de cele mai multe ori, în cerneală roşie. Aceeaşi cerneală roşie este utilizată atunci când articolele au legătură cu organizaţiile de tineret sau cu alte informaţii legate de doctrina comunistă. Rareori se utilizează culoarea albastră pentru titluri[27] sau pentru majoritatea articolelor dintr-un număr[28].

Numărul 76 din 9 octombrie 1948 este ultima ediţie în care, în căsuţa tehnică, apare numele lui Marius Mircu în calitate de redactor. Este şi anul care marchează începutul izolării României faţă de lumea vestică, nu doar din punct de vedere politic, ci, în special, cultural, în care „presa şi cartea occidentală, filmul şi teatrul, dar, mai ales, ideile au fost considerate mai periculoase decât otrava pentru societatea românească."[29] Ultimul număr al *Jurnalului copiilor* apărea în data de 4 iunie 1949, anunţând că, începând cu următorul număr, revista *Licurici* „va avea un alt supliment, care va constitui o surpriză". Probabil că puţini au fost cei care au făcut legătura între această notă publicată pe prima pagina şi articolul de la pagina a doua, *Revista sovietică Pionier a împlinit 25 de ani*. Detaliile referitoare la conţinutul şi scopul publicaţiei arată copiilor că era vorba despre „sora" *Jurnalului copiilor*: „apar povestiri, nuvele şi poezii din viaţa copiilor sovietici, a naturii care-i înconjoară, a Patriei lor"[30]. Această schimbare a fost pregătită şi printr-o serie de articole publicate, începând cu numărul din 26 martie 1949, în care eroii sunt

[24]Rubrica „Poşta redacţiei", în *Jurnalul copiilor*, an I, 18 octombrie 1947, nr. 28, p. 2.
[25]*Un om în vârstă de un milion de ani*, în *Jurnalul copiilor*, an II, 10 ianuarie 1948, nr. 39, p. 2.
[26]Nussbaum Erich din Deva, Rubrica „Mica publicitate", în *Jurnalul copiilor*, an I, 24 decembrie 1947, nr. 37, p. 1-2.
[27]*Scafandrii care vor să coboare la 500 de metri în adâncul mărilor şi oceanelor*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 67, 24 iunie 1948, p. 4.
[28]*Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 70, 14 august 1948.
[29]Marin Nițescu, *Sub zodia proletculturismului. O carte cu domiciliu forţat (1979-1995). Dialectica puterii. Eseu politologic*, ediţia îngrijită de M. Ciurdariu, Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 64.
[30]*Revista sovietică Pionier a împlinit 25 de ani*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 111, 4 iunie 1949, p. 2.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

pionierii, copiii familiarizându-se astfel cu acest statut: *Ce înseamnă a fi utemist, Ce înseamnă a fi pionier*[31], *Sâmbătă are loc primirea solemnă a primelor detaşamente de pionieri din RPR*[32], *Primele detaşamente de pionieri au primit cravata roşie*[33], *A fi pionier*[34], *„A fi ca pionierii sovietici, iată ce trebuie să râvniţi necontenit”*[35], *Printre pionierii şi pionierele din Capitală*[36], *Prima noastră faptă de pionieri*[37], *Pionierul învaţă bine, pionierul îndeamnă şi ajută pe ceilalţi elevi să înveţe bine*[38]. În special numărul din 7 mai 1947 este dedicat pionierilor, majoritatea articolelor prezentând această organizaţie.

O nouă eră începea să se contureze, putându-se identifica toate indiciile care prevesteau transformări majore la toate nivelele societăţii româneşti. Programul de impunere a noului regim politic era unul clar – copierea fidelă a modelului sovietic. În pofida indicaţiilor clare, majoritatea celor care trebuiau să îl implementeze nu aveau suficientă experienţă, uneori fiind nevoiţi să aplice sistemul încercare-eroare, să înveţe pe măsură ce avansau. Marius Mircu a trecut printr-o experienţă similară, constatând cu tristeţe, că, după ani, cei care nu au dorit să fie implicaţi în acest proces, au fost eficienţi în a identifica erorile din acea perioadă de mari schimbări: „Noi, activiştii, de atunci construiam elemente pentru o viaţă nouă. Cine să ne înveţe, cine mai făcuse o asemenea treabă? Multe, foarte multe nu le-am făcut cum trebuie, dibuiam. [...] Noi, activiştii de atunci, nu ne-am priceput poate, dar am activat, am învăţat lucrând, am învăţat greşind; alţii se vor fi priceput, dar nu au activat, au stat deoparte, pe urmă au ieşit în public şi ne-au reproşat greşelile.”[39] Temele abordate s-au adaptat politicii de stat, evoluând o dată cu aceasta. Meritul lui Marius Mircu este acela de a fi avut puterea să admită rolul pe care această revistă l-a jucat, explicând în acest fel şi introducerea articolelor care abordau teme politice: „A evoluat şi *Jurnalul copiilor*, în pas cu evenimentele, cu prefacerile adânci ale ţării. Numărul 101 a fost consacrat congresului de constituire a Uniunii Tineretului Muncitor, congres la care s-a stabilit şi crearea Organizaţiei pionierilor. Apar tot mai multe materiale care îi familiarizează pe copii cu noţiunea de pionier.”[40] Rolul de educator politic pe care revista şi l-a asumat rezultă nu doar din analiza articolelor publicate, ci şi din afirmaţiile jurnalistului: „spre deosebire de publicaţiile pentru copii de pe vremuri [*Jurnalul copiilor* nu putea] să fie o simplă lectură distractivă, era un organ de îndrumare, de educaţie. Trebuia să fie folositor copiilor, să-i lămurească, să-i ajute să-şi rezolve problemele. Pe măsură ce se va înteţi lupta forţelor democratice împotriva reacţiunii, atitudinea *Jurnalului copiilor* va deveni mai «bătăioasă».”[41]

Spre deosebire de celelelate publicaţii pentru copii (ne amintim că multe dintre numerele *Dimineţii copiilor* erau scrise aproape în întregime de către N. Batzaria în lipsă de colaboratori) *Jurnalul copiilor* s-a bucurat de sprijinul unui colectiv nu foarte numeros, dar entuziast, de colaboratori, primul dintre aceştia fiind chiar fratele jurnalistului, scriitorul Marcel Marcian, ale cărui reportaje „făceau nu numai deliciul celor mici, dar şi, în primul rând, al redacţiei.” Un

[31]*Ce înseamnă a fi utemist, Ce înseamnă a fi pionier*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 102, 2 aprilie 1949, p. 1.
[32]*Sâmbătă are loc primirea solemnă a primelor detaşamente de pionieri din RPR*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 106, 29 aprilie 1949, p. 4.
[33]*Primele detaşamente de pionieri au primit cravata roşie*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 107, 7 mai 1949, p. 1-3.
[34]*A fi pionier*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 107, 7 mai 1949, p. 2.
[35]*„A fi ca pionierii sovietici, iată ce trebuie să râvniţi necontenit”*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 108, 14 mai 1949, p. 1-2.
[36]*Printre pionierii şi pionierele din Capitală*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 108, 14 mai 1949, p. 3.
[37]*Prima noastră faptă de pionieri*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 110, 28 mai 1949, p. 1-3.
[38]*Pionierul învaţă bine, pionierul îndeamnă şi ajută pe ceilalţi elevi să înveţe bine*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 110, 28 mai 1949, p. 1.
[39]Marius Mircu, *op. cit.*, 1998, p. 676-677.
[40]Marius Mircu, *op. cit.*, 1974, p. 241.
[41]*Ibidem*, p. 242.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

ajutor important a venit şi din partea lui Mihai Stoian, elev la acel moment, care a debutat în numărul 40, devenind ulterior primul coredactor şi autor al unui număr mare de reportaje, ştiri şi cronici[42]. Regretul lui Marius Mircu a fost acela de a nu-i avea alături pe fraţii Gafiţa, care făceau parte din redacţia *Universului copiilor*. Poate că este adevărat că *Jurnalul copiilor* a avut suficienţi contributori, dar multe dintre numerele gazetei erau realizate aproape în întregime de către Marius Mircu. Dacă sesizăm un ton critic la adresa lui N. Batzaria a cărui semnătură încheia multe dintre articolele din *Dimineaţa copiilor*, Marius Mircu repetă acelaşi tipar.

Jurnalul copiilor şi-a asumat toate rolurile pe care un periodic trebuia să le îndeplinească: de informare (însă realitatea prezentată era cernută prin filtrele cenzurii şi ale propagandei), de divertisment (conducerea statului a fost în permanenţă preocupată de organizarea timpului liber al copiilor, introducând, într-un mod aparent firesc, ideologia comunistă), de interpretare (presa reprezenta liantul între cetăţeni şi autorităţi, prin intermediul ei realizându-se comunicarea evenimentelor cotidiene).

Caracterul informativ al Jurnalului copiilor

Dincolo de rolul educativ, revista a reprezentat şi un mijloc de informare pentru cititori. *Din acest motiv în paginile ei îşi găsesc loc diverse anunţuri utile, evenimente sau activităţi organizate special pentru cei mici, facilităţi care li se acordau: accesul gratuit la meciurile de fotbal[43], inaugurarea unei biblioteci care împrumuta cărţile acasă*[44] sau *O biblioteca la „Casa Tineretului”*[45], expoziţii[46] sau *Aţi văzut expoziţia prieteniei româno-sovietice?*[47] sau *S-a deschis o măreaţă expoziţie!*[48], reducerile la transportul cu trenul pentru grupuri[49], înfiinţarea unor şcoli de înot, canotaj şi tir[50], inaugurarea unor parcuri[51], schimbarea manualelor (cititorii sunt avertizaţi să nu cumpere manuale vechi deoarece acestea nu vor mai fi folosite)[52], cluburi de fotbal[53], invitaţii la aniversările unor ziare precum *Scânteia*[54], informaţie reluată şi în nr. 75 din 18 septembrie 1947, lecţii de tenis[55], muzee[56], filme[57].

Dimensiunea propagandistică a *Jurnalului copiilor*

Apărut în anii de început ai comunismului, *Jurnalul copiilor* reprezintă o combinaţie stranie între o revistă de propagandă politică şi una educativă. Jurnalistul a fost unul dintre acele spirite libere care a avut puterea de a recunoaşte că, la începuturile comunismului, a crezut în

[42] *Ibidem*, p. 247.
[43] *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 59, 29 mai 1948, p. 1.
[44] *GRATUIT! O bibliotecă dă carţile acasă!*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 60, 5 iunie 1948, p. 1.
[45] *O biblioteca la „Casa Tineretului”*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 67, 24 iulie 1948, p. 1.
[46] *Expoziţia tineretului*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 62, 19 iunie 1948, p. 1.
[47] *Aţi văzut expoziţia prieteniei româno-sovietice?*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 83, 13 noiembrie 1948, p. 1.
[48] *S-a deschis o măreaţă expoziţie!*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 85, 27 noiembrie 1948, p. 1.
[49] *Mari reduceri pentru cei care vor să cunoască ţara*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 64, 3 iulie 1948, p. 4.
[50] *O şcoală de înot pentru elevi*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 66, 17 iulie 1949, p. 1.
[51] *Toţi copiii să vină la inaugurarea Parcului Copilului*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 68, 31 iulie 1948, p. 1.
[52] *Nu cumpăraţi manuale vechi!*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 69, 7 august 1948, p. 1.
[53] *Vreţi să deveniţi fotbalişti*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 70, 14 august 1948, p. 1.
[54] *Invitaţie pentru toţi cititorii noştri*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 74, 11 septembrie 1948, p. 1.
[55] *Copiii învaţă tenisul*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 80, 23 octombrie 1948, p. 1.
[56] *Un nou muzeu în Capitală*, în *Jurnalul copiilor*, anul II, nr. 83, 13 noiembrie 1948, p. 4.
[57] *Filme gratuite pentru elevi*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 94, 5 februarie 1949, p. 1; *Au venit filme de desen animat!*, în *Jurnalul copiilor*, anul III, nr. 99, 12 martie 1949, p. 2.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

schimbarea pozitivă pe care ideologia o putea declanşa, susţinând proiectele acestora. *Jurnalul copiilor* reflectă câteva dintre proiectele majore de schimbare a societăţii române din primii ani ai comunismului. Cu toate acestea, periodicul se diferenţiază radical de revista *Pionierul*, limbajul de lemn, fotografiile, textele nefiind excesiv de politizate, motiv pentru care păstrează o parte din rolul lor educativ. Pe parcursul celor trei ani de apariţie a revistei regăsim o parte din temele favorite ale jurnalistului precum reportajele de călătorie, importanţa educaţiei, implicarea în campanii sociale, la care se alătură teme noi, de propagandă politică. Urmând exemplul altor periodice, *Jurnalul copiilor* a urmărit să creeze o punte între nevoile copiilor şi deciziile autorităţilor, implicându-se în campanii menite să contribuie la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă, creşterea nivelului de educaţie sau dezvoltarea infrastructurii. Aceste campanii pot fi împărţite în două categorii în funcţie de iniţiatorul acestora: guvernamentale (colectivizare, recensământ, prezenţa la vot, munca voluntară, demonizarea statelor democrate sau a guvernărilor anterioare, alfabetizare) şi iniţiative personale (înfiinţarea unor biblioteci, îmbunătţirea condiţiilor de transport pentru elevi, ajutorarea copiilor orfani). Prin publicarea unor subiecte conectate la realitate, copiii erau responsabilizaţi şi determinaţi să se implice în acţiunile guvernamentale, dar şi să îşi influenţeze părinţii în deciziile acestora. *Jurnalul copiilor* s-a adaptat timpurilor, preluând majoritatea temelor preferate ale propagandiştilor comunişti: elogiul URSS-ului, zilele naţionale, uniunea naţională şi spiritul de clasă, egalitatea de şanse, realizările partdiului, figuri legendare ale luptei de clasă, istoria rescrisă de ideologii comunişti. Publicată în perioada de început a comunismului, revista a continuat să acorde o deosebită atenţie aspectului educativ al articolelor.

Concluzii

Jurnalul copiilor reprezintă o combinaţie interesantă între un periodic pentru copii (componentă principală pusă în valoare prin articolele sau rubricile care tratează subiecte specifice celor mici) şi un periodic informativ, care se adresa adulţilor (prin abordarea unor subiecte care necesitau o putere de înţelegere specifică altor vârste). Gazeta reprezintă o radiografie a situaţiei, mentalităţilor, transformărilor pe care societatea românească le-a traversat în anii de început ai comunismului, transmiţând speranţa şi entuziasmul oamenilor într-o schimbare în bine a vieţii lor. Tonul în care sunt redactate materialele este unul pozitiv, transmiţând energie şi optimism, speranţa pentru o viaţă mai bună, toate bazate pe puterea exemplului. Empatia care pare a exista între redacţie şi cititori contribuie la mascarea mesajelor propagandistice care se transmiteau prin intermediul textelor prietenoase, semnate uneori chiar de către copii. În ceea ce priveşte tranziţia de la capitalim la comunism, intervalul 1944-1948 reprezintă etapa cea mai interesantă, marcată de încercări şovăielnice de păstrare a presei libere, de coexistenţa unui discurs dualist: cel proletculturist, „lozincărie şi diversiune" şi tradiţionalist „obiectiv şi legitimist".[58] Această caracterizare corespunde şi *Jurnalului copiilor*. Prin intermediul articolelor sale, Jurnalul copiilor a contribuit la dezvoltarea vocabularului, a culturii, a imaginaţiei, a câtorva dintre trăsăturile cele mai importante de caracter precum onestitatea, bunătatea, hărnicia, punctualitatea şi omenia. Textele sunt formate într-o manieră clară, astfel încât să poată fi înţelese şi interiorizate de către cititori. De asemenea, se remarcă diversitatea rubricilor, menite să acopere cât mai multe dintre interesele cititorilor.

Bibliografie

[58]Mircea Popa, *Incursiuni în presa românească*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2009, p. 283.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)

Cărţi

Baylon Christian; Xavier Mignot, *Comunicarea*, traducere de I. Ocneanu şi A. Zăstroiu, Editura Universităţii „Al. I. Cuza”, Iaşi, 2000.

Breton, Philippe, *Manipularea cuvântului*, traducere de Livia Iacob, cuvânt înainte de Camelia Grădinaru, Institutul European, Iaşi, 2006.

Călinescu, G., *Cronicile optimismului*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1964.

Enache, Mihaela, *Manipularea prin joc*, Editura Ştef, Turnu-Severin, 2005.

le Bon, Gustave, *Psihologia mulţimilor*, traducător Mariana Tabacu, Editura Antet XX Press, Bucureşti, 2012.

Mircu, Marius, *M-am născut reporter*, vol. I şi II, ediţia a II-a revăzută, completată, Editura Glob, Editura Papyrus, 1998.

Mircu, Marius, *Trimis special. Din amintirile unui jurnalist*, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1974.

Niţescu, Marin, *Sub zodia proletculturismului. O carte cu domiciliu forţat (1979-1995). Dialectica puterii. Eseu politologic*, ediţia îngrijită de M. Ciurdariu, Humanitas, Bucureşti, 1995.

Păunescu, Andrei, *Jurnalism tematic. Jurnalistul, jurnalismul, publicaţia de presă, tipuri de presă*, ediţia a II-a, Editura Fundaţiei România de mâine, Bucureşti, 2006.

Petcu, Marian, *Tipologia presei româneşti*, prefaţă de Ioan Drăgan, Institutul European, Iaşi, 2000.

Popa, Mircea, *Incursiuni în presa românească*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2009.

Raţiu, Iuliu, *O istorie a literaturi pentru copii şi adolescenţi*, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2003.

Periodice

Jurnalul copiilor 1947-1949.

The Social Studies, 1999.

BDD-A23245 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:15 UTC)